

Socialinio pedagogo IKT įrankiais praturtinamos edukacinės aplinkos prieinamumas, svarba ir taikymas

Loreta Žadeikaitė¹, Rokas Gulbinas²

¹ Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Socialinio ugdymo katedra, Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius, el. paštas loreta.zadeikaite@leu.lt

² Lietuvos edukologijos universitetas, Socialinės edukacijos fakultetas, Socialinio ugdymo katedra, Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius, el. paštas rokas.gulbinas@leu.lt

Anotacija. Straipsnyje pristatomi tyrimo rezultatai apie socialinių pedagogų veikloje taikomus informacinių ir komunikacinių technologijų (toliau – IKT) įrankius. Remiantis kokybiniu ekspertų tyrimu ir socialinių pedagogų apklausa straipsnyje atskleidžiamos IKT įrankių, praturtinančių socialinių pedagogų edukacinę aplinką, prieinamumo, svarbos ir taikymo socialinių pedagogų edukacinėje aplinkoje prielaidos. Tyrimo pagrindu padarytos išvados gali būti teikiamos atitinkamoms institucijoms, atsakingoms už socialinių pedagogų edukacinės aplinkos modernizavimą, praturtinant IKT įrankiais, ir kvalifikacijos tobulinimą.

Esminiai žodžiai: *socialinis pedagogas, informacinės ir komunikacinės technologijos (IKT), edukacinė aplinka.*

Įvadas

Aktualumas. Naujausi šalies strateginiai dokumentai nubrėžia pagrindines tolesnės šalies švietimo raidos kryptis. Patvirtinta Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ (Žin., 2012, Nr. 61-3050; *Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo*, 2012) švietimo raidos kryptį sieja su sumanios visuomenės formavimu. Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 m. nuostatose (Žin., 2013, Nr. 140-7095; *Dėl Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo. LRS nutarimas*, 2013) numatomos keturios prioritetinės švietimo politikos

kryptys: didinti mokytojų ir dėstytojų profesionalumą; puoselėti partnerystę, įsivertinimu ir duomenų analize grįstą švietimo kokybės kultūrą; plėtoti švietimo prieinamumą ir lygias galimybes; skatinti mokymąsi visą gyvenimą.

Europos Komisijos inicijuoto tyrimo „Mokyklų apklausa: IKT švietime“ siūlymai Lietuvai tolesniems veiksams tokiais kryptimis: žmogiškųjų išteklių plėtojimas (tolesnis investavimas į mokytojų profesinį tobulinimąsi); konkrečios paramos teikimas mokykloms (derinantis su mokyklų vykdoma politika); šalies netolygumų mažinimas (esamų skirtumų tarp IKT įrankių pateikimo ir jų taikymo mažinimas) (*Survey of Schools: ICT in Education. Country Profile: Lithuania*, 2012). Europos Komisijos paskelbtame komunikate (Com, 654) „Atviresnis švietimas“ (*Opening up Education: Innovative teaching and learning for allthroughnew Technologies and Open Educational Resources*, 2013) siekiama šių trijų pagrindinių tikslų: suteikti organizacijoms, mokytojams ir besimokantiems asmenims galimybes inovacijoms; naudoti daugiau atvirųjų švietimo išteklių, užtikrinant, kad viešosiomis lėšomis parengta švietimo medžiaga būtų prieinama visiems; gerinti IKT infrastruktūrą mokyklose. Europos Sąjungoje priimtų strateginių dokumentų įgyvendinimas siejamas su bendraisiais valstybės tikslais, nukreiptais į sumanios visuomenės formavimą, pasitelkiant IKT (ES prisibijo likti nuošalyje pasaulyje, nes JAV ir Azijos valstybės investuoja į IKT paremtas raidos strategijas ir atitinkamai performuoja švietimą ir mokymąsi (*Opening up Education: Innovative teaching and learning for allthroughnew Technologies and Open Educational Resources*, 2013, p. 3). Viena iš IKT diegimo prielaidų yra pedagogų ir visos mokyklos bendruomenės pasirengimas taikyti diegiamas priemones.

Europos Komisijos atlikto tyrimo „Mokyklų apklausa: IKT švietime“ išvadose pabrėžiama, kad 99,8 proc. mokyklų turi internetą, apie 40 proc. mokytojų darbo vietų yra kompiuterizuotos; daugelis (apie 68 proc.) mokytojų mokėsi taikyti IKT pamokose; dauguma (apie 80 proc.) mokyklų naudoja el. dienynus. Rengiamuose naujuose dokumentuose (IKT diegimo į bendrąjį ugdymą ir profesinį mokymą 2014–2016 m. veiksmų plano projektas) išvelgiamos silpnybės – mažas virtualiųjų mokymosi aplinkų naudojimas, švietimo informacinių sistemų nepakankamas integralumas, mokytojų motyvacijos stoka taikyti IKT, pagalbos stoka mokykloms diegiant ir taikant IKT. Taip pat išvelgiama visuomenės skaitmeninės atskirties didėjimo grėsmė, o kaip viena iš galimybių pabrėžiamas kompiuterių ir mobiliųjų įrenginių pritaikomumo švietimui didėjimas (*Survey of Schools: ICT in Education. Country Profile: Lithuania*, 2012).

Lietuvos mokyklose IKT įrankiai (įvairūs kompiuteriniais technologijomis grįsti sprendimai, mobilieji įtaisai, įvairios informacinės sistemos, asmeninės mokymosi aplinkos, el. portfelis ir t. t.) galėtų būti aktyviau taikomi ir integruojami (pavyzdžiui, el. dienynai ir nacionalinės informacinės sistemos), tai sudarytų sąlygas platesniam duomenų taikymui mokyklos valdyme, analizuojant mokinių pasiekimus bei praturtinant edukacines aplinkas.

Edukacinė aplinka suprantama kaip erdvė, kurioje vyksta ugdymo procesas, veikiamas edukatoriaus, įprasminėti ugdymo tikslai, turinys, metodai, priemonės ir kultūra. IKT

praturtintos edukacinės aplinkos – dinamiškos, naujos kokybės siekiančios ugdymo erdvės, sukurtos ir veikiančios IKT taikymą išmanančio pedagogo ir grindžiamos IKT metodais ir įrankiais (Brazdeikis, 2009, p. 57–60).

Europos Komisijos tyrimo centro ataskaitoje (Aceto et al., 2013) siūloma dėmesį skirti šioms IKT technologijoms: galimybes suteikianti infrastruktūra (internetas, plačiajuostis ryšys, „Wi-Fi“, debesų technologijos); mobilūs prietaisai (mobilieji telefonai, išmanieji telefonai, planšetės); mokomieji žaidimai, atvirieji mokymo šaltiniai; el. portfelis; modeliavimas, asmeninė mokymosi aplinka, socialiniai tinklai (ten pat).

IKT diegimo edukacinėse aplinkose srityje reikalingi moksliniai tyrimai, kurie atsakytų, kaip kurti palankias sąlygas IKT įrankiams įdiegti ir moksliskai pagrįsti šias edukacines inovacijas ir jų pranašumus. IKT įrankių taikymas prisidėtų gerinant švietimo kokybę bei didinant švietimo prieinamumą. Socialiniai pedagogai turi ne tik sugebėti integruotis į naują IKT procesais paremtą visuomenę, bet ir patys aktyviai dalyvauti kuriant bendrą IKT pagrįstą mokyklos veiklą.

Tyrimo tikslas – atskleisti socialinio pedagogo IKT įrankiais praturtinamos edukacinės aplinkos prieinamumo, svarbos ir taikymo aspektus.

Tyrimo objektas – socialinio pedagogo veiklos procesas (aplinka, kaip proceso komponentas).

Tyrimo metodika

Organizuojant apklausą buvo siekiama išsiaiškinti, kaip ir kiek IKT įrankius (priemonės) savo veikloje naudoja socialiniai pedagogai, kokį įdirbį šioje srityje turi mokykloje dirbantys sociapedagoginės pagalbos specialistai. 2013 m. balandžio mėn. buvo atliktas ekspertinis socialinių pedagogų nuomonės apie IKT įrankių naudojimą tyrimas. Į mokyklas ir tiesiai socialiniams pedagogams elektroniniu paštu buvo išsiųsti kvietimai atsakyti į internete patalpinto aprašo (klausimyno) klausimus. Aprašas parengtas taikant mokslinės literatūros ir kokybinio ekspertų tyrimo metodą: atrinkti aštuoni IKT įrankiai ir tyrime tirtos šių įrankių funkcijos, iš viso dvidešimt viena. Socialiniai pedagogai vertino minimas funkcijas, kaip jos gali būti panaudojamos socialinių pedagogų edukacinės veiklos funkcijoms gerinti. Tyrimo duomenų analizė atskleidžia IKT įrankiais praturtintos bendrojo ugdymo mokykloje dirbančių socialinių pedagogų edukacinės aplinkos kūrimo prielaidas vertinant per prieinamumą, svarbumą ir taikymą.

IKT praturtintos socialinių pedagogų aplinkos sandarą lemia IKT įrankių *prieinamumas* – socialinių pedagogų IKT įrankių funkcijų prieinamumo jų veikloje vertinimas, įrankių ir jų funkcijų *svarba* – tai minėtų įrankių svarbos įvertinimas socialinių pedagogų veiklai bei įrankių *taikymas* – tai socialinių pedagogų vertinimas, kaip jie taiko minėtus įrankius ar jų funkcijas. Vertinami požymiai apibendrinant gali būti įvardyti kaip *prielaidos*, kurios lemia socialinių pedagogų aplinkos praturtinimo sąlygas IKT

įrankiais. Kiekvieno IKT įrankio atrinktą funkciją socialiniai pedagogai vertino pagal tris atskiras jau minėtas prielaidas: prieinamumą, svarbą ir taikymą. Kiekvieną išvestinę prielaidų skalę jungia tarpusavyje išskirtų IKT įrankių kiekvienos prielaidos vertinimo požymiai ir šios išvestinės skalės susideda iš dvidešimt vieno požymio vertinimo. Kiekvieno įrankio funkcijų prielaidos buvo vertinamos pagal socialinių pedagogų trijų įverčių ranginę skalę. Prieinamumo vertinimo skalės požymiai buvo vertinami šiais ranginiais įverčiais: laisvai prieinama IKT įrankio funkcija jų veikloje, ribotai prieinama ar išvis neprieinama; svarbi: labai reikalinga, gana svarbu, nebūtina; taikoma: taikau, gebu bet netaikau, negebu ir netaikau. Kiekvieną prielaidų skalę jungia tarpusavyje visų išskirtų IKT įrankių prieinamumo (Kronbacho alfa koeficientas – 0,835)¹, svarbos (Kronbacho alfa koeficientas – 0,866) ir taikymo (Kronbacho alfa koeficientas – 0,838) vertinimo požymiai ir šios išvestinės skalės susideda iš atitinkamo 21 požymio (atskiros IKT įrankio funkcijos) vertinimo. Išvestinės IKT įrankių prielaidų skalės buvo transformuotos į 4 įverčių rangines skales (aukštas, geras, vidutinis, žemas). Tyrimo duomenys apdoroti kompiuterinėmis SPSS 17.0 (Vaitkevičius & Saudargienė, 2006; Leonavičienė, 2007), SKIBIS (Bitinas & Mušinskas, 2008) ir *Microsoft Excel 2007* ('Office 2013, 2010, 2007 mokymai', 2013) programomis. Tyrime taikytas Chi kvadrato (*Chi-Square*) požymių nepriklausomumo kriterijus (Čekanavičius & Murauskas, 2003; Bitinas, 2006) bei aptariamai tik statistiškai reikšmingi požymiai $p \leq 0,05$.

Tyrimo respondentų charakteristika

Tyrimo imtis – 292 socialiniai pedagogai, dirbantys Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose, iš jų 3,5 proc. vyrų ir 96,5 proc. moterų. Tyrimo respondentai išsilavinimą įgijo: 35,3 proc. – Lietuvos edukologijos universitete (buvusiame Vilniaus pedagoginiame universitete), 26,4 proc. baigė Šiaulių universitetą, 12 proc. – Klaipėdos universitetą, 6,2 proc. – Mykolo Romerio universitetą (buvusį Lietuvos teisės universitetą), 4,5 proc. – Kauno technologinį universitetą, 2,7 proc. – Lietuvos sporto universitetą (buvusią Lietuvos kūno kultūros akademiją), 2,4 proc. – kitą (apklausoje nenurodytą) aukštąją mokyklą, 10,6 proc. neatsakė į šį klausimą. Respondentai pagal išsilavinimo lygį pasiskirstė atitinkamai: 66,8 proc. – baigę bakalauro studijas, 33,2 proc. – baigę magistro studijas (N = 286). Pagal vietovę, kurioje yra socialinių pedagogų mokykla, tyrimo dalyviai pasiskirstė taip: 32,4 proc. socialinių pedagogų dirba kaimo vietovėje, 50,7 proc. socialinių pedagogų dirba mieste ir 16,9 proc. socialinių pedagogų dirba didžiuosiuose miestuose (N = 290). Daugiausia respondentų socialiniais pedagogais dirba gimnazijose (35,6 proc.) ir pagrindinėse mokyklose (34,2 proc.), vidurinių mokyklų socialinių pedagogų – 19,1 proc., progimnazijų – 6,8 proc., pradinį mokyklų – 3,2 proc.

¹ Kronbacho alfa – vidinės darnos koeficientas, rodiklis, kuris rodo, kad patikimumą vertinančių IKT įrankių funkcijų sumos skalę galima naudoti statistinėje analizėje (Vaitkevičius & Saudargienė, 2006, p. 160).

bei 1,1 proc. dirba ir kitokio tipo mokykloje (buvo paminėta specialioji mokykla, globos ir jaunimo namai). Daugiausia socialinių pedagogų turi 7 metų ir didesnę darbo stažą, o pagal kvalifikacinę kategoriją tarp respondentų daugiausia (44,6 proc.) socialinių pedagogų, 37,6 proc. – vyresniųjų socialinių pedagogų, 17,1 proc. – socialinių pedagogų metodininkų ir 0,7 proc. – socialinių pedagogų ekspertų (N = 287).

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

Tyrimo dalyvavę socialiniai pedagogai nurodė, kad net 88,7 proc. respondentų turi asmeninę kompiuterį savo darbo vietoje, bendrai su kolegomis dalijasi 5,1 proc., o išvis neturi 6,2 proc. socialinių pedagogų (N = 274). Nešiojamąjį kompiuterį turi 43,2 proc. (N = 234), planšetinį – tik 2 tyrimo dalyvavę socialiniai pedagogai. Paklausti apie išmanųjį telefoną, 28 proc. nurodė, kad turi, 69,6 proc. – neturi ir 2,4 proc. – iš dalies turi (N = 207). Visi respondentai nurodė, kad naudojami kompiuteriu kasdien (N = 286), o prie kompiuterio darbe per dieną jie praleidžia kelias valandas ir daugiau – 84,7 proc., 14,2 proc. apie valandą, o mažiau nei valandą tik 1 proc. apklaustųjų (N = 288).

Analizuojant tyrimo apraše išskirtų IKT įrankių funkcijas, socialiniai pedagogai kaip daugiausiai laisvai prieinamą IKT funkciją jų veikloje išskyrė mokyklos interneto svetainės panaudojimą bendruomenės informavimui apie socialinio ugdymo aktualijas (85,6 proc.). Socialinių pedagogų veikloje labiausiai laisvai prieinami įrankiai yra mokyklos interneto svetainė ir elektroninis dienynas (pagal šį rodiklį pirmosios penkios pozicijos iš dvidešimt vieno požymio). Kaip mažiausiai prieinamą įrankio funkciją socialiniai pedagogai įvardijo elektroninio portfelio (toliau – el. portfelio) panaudojimą veiklai įsivertinti (kaip neprieinamą nurodė net 79,1 proc.), visos trys tyrimo išskirtos el. portfelio funkcijos, socialinių pedagogų vertinimu, yra labiausiai neprieinamos. Labiausiai svarbiu IKT įrankiu socialiniai pedagogai laiko elektroninį dienyną, visos trys tyrimo nurodytos el. dienyno funkcijos buvo pasirinktos kaip pačios svarbiausios socialiniams pedagogams: mokinių lankomumo stebėseną el. dienyne (87,7 proc.), mokinių pažangumo stebėjimas el. dienyne (75,7 proc.) ir tėvų informavimas ir bendravimas su jais per el. dienyną (69,7 proc.). Mažiausiai svarbiomis IKT įrankių funkcijomis socialiniai pedagogai rinkosi: socialinius tinklus bendravimui su mokiniais – 47,3 proc.; interaktyviųjų lentų naudojimą apklausoms vykdyti – 42,1 proc., socialinius tinklus bendravimui su kolegomis – 40,8 proc. Labiausiai naudojama IKT yra elektroninio dienyno lankomumo stebėsenos funkcija (81,5 proc.), elektroninio dienyno mokinių pažangumo stebėsenos funkcija (76 proc.) ir mokyklos interneto svetainė bendruomenės informavimui apie socialinio ugdymo aktualijas (67,1 proc.). Mažiausiai taikomos yra el. portfelio funkcijos: veiklai įsivertinti (56,5 proc.), informacijai kaupti apie savo veiklą asmeniniams poreikiams (55,5 proc.), kvalifikacijai tobulinti ir atestacijai (54,5 proc.).

IKT įrankių prieinamumas, svarba ir taikymas

Socialinių pedagogų IKT įrankių vertinimai, išskiriant tris prielaidas – prieinamumą, svarbą ir taikymą, aukščiausių įverčių pasiskirstymas, parodantis didžiausią laisvą prieinamumą, svarbą, kasdienį taikymą, pavaizduoti 1 lentelėje ir 1 pav. (A dalis). Vertinant socialinių pedagogų išsakytą nuomonę dėl IKT įrankių prieinamumo jų veikloje labiausiai jų veikloje prieinamas įrankis – mokyklos interneto svetainė (80 proc.). Bet skirtingai nei el. dienynas, mokyklos interneto svetainė yra mažiau taikoma (64 proc.), o mokyklos svetainės svarba sociopedagoginėje veikloje dar mažiau įvardijama (41 proc.). El. dienyno prieinamumą, svarbą ir taikymą tyrimo respondentai nurodė beveik vienodai: 77 proc. socialinių pedagogų pažymi, kad laisvai prieinamas el. dienynas, 78 proc. mano, kad el. dienyno savo funkcijos yra labai svarbios socialinio pedagogo veikloje ir 74 proc. taiko el. dienyną savo kasdienėje veikloje.

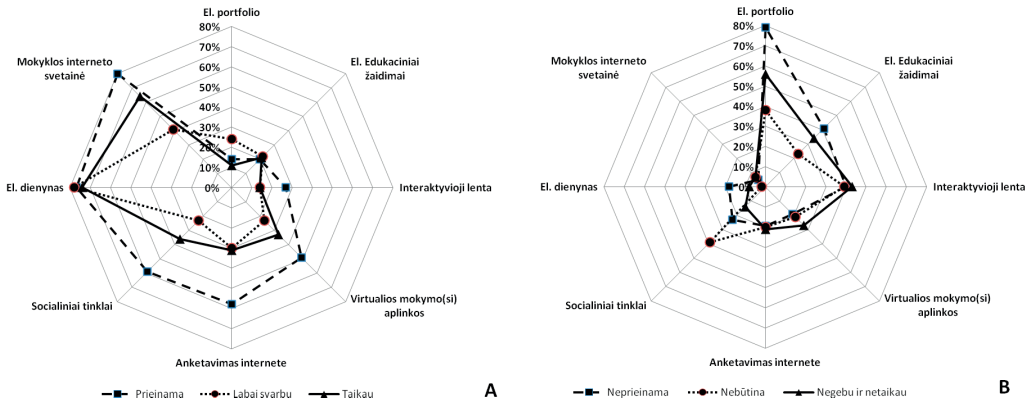
1 lentelė. Įrankių, praturtinančių socialinių pedagogų veiklą, prieinamumo, svarbos ir taikymo vertinimas (proc.)

IKT įrankiai	Prieinamumas			Svarba			Taikymas		
	Prieinama	Ribotas prieinamumas	Neprieinama	Labai reikalinga	Gana svarbu	Nebūtina	Taikau	Gėbu, bet netaikau	Negebu ir netaikau
Elektroninis dienynas	77	4	18	78	20	2	74	17	8
El. portfelis	14	7	79	24	38	38	11	34	56
Interaktyvioji lenta	27	33	40	14	46	39	14	43	43
Mokyklos interneto svetainė	80	15	5	41	52	7	64	29	7
Socialiniai tinklai	59	18	23	23	38	39	36	50	14
Anketavimas internete	58	23	19	30	50	20	31	48	21
Virtualiosios mokymo(si) aplinkos	49	32	19	23	56	21	33	41	27
Edukaciniai žaidimai	20	39	41	22	55	23	21	45	34

Pakankamai aukštą prieinamumą (palyginti su kitais rodikliais), socialinių pedagogų nuomone, jų veikloje turi ir šie IKT įrankiai bei jų funkcijos: socialiniai tinklai – 59 proc., virtualiosios mokymo(si) aplinkos – 49 proc., anketavimo internete įrankiai – 58 proc., interaktyviosios lentos – 27 proc. Socialinių tinklų ir virtualių mokymosi aplinkų prieinamumas yra aukštesnis nei jų taikymas (atitinkamai 36 ir 31 proc.), o šių IKT įrankių svarba dar mažesnė (atitinkamai 23 ir 24 proc.). Mokyklos interneto svetainės, socialinių

tinklų ir anketavimo internete respondentų įvertinti tyrimo prielaidų įverčių skirtumai rodo, kad šiuos IKT įrankius sociopedagoginėje veikloje tyrimo dalyviai taiko daugiau, nei juos vertina kaip svarbius, o jų prieinamumas yra dar didesnis nei taikymas ar svarba. Anketavimo internete ir interaktyviosios lentos prieinamumas yra aukštesnis nei taikymo ir svarbos prielaidos, kurių vertinimas yra panašus: anketavimo internete (taikymas – 31 proc. ir svarba – 30 proc.), interaktyviosios lentos po 14 proc. svarbumas ir taikymas.

1 pav. IKT įrankių, praturtinančių socialinių pedagogų veiklą, prieinamumas, svarba ir taikymas (proc.). Kairėje A dalis – aukščiausių įverčių pasiskirstymas; dešinėje B dalis – žemiausių įverčių pasiskirstymas

Vertinant kitus tyrime įtrauktus (elektroniniai edukaciniai žaidimai (toliau – el. edukaciniai žaidimai), el. portfelis) įrankius pagal tris aptariamas prielaidas, paaiškėjo, kad jos vertinamos pakankamai žemai. El. edukacinių žaidimų prieinamumas – 20 proc., taikymas – 21 proc., svarba – 22 proc. Galima prognozuoti, kad socialiniams pedagogams sudarius platesnes galimybes ir sąlygas naudotis el. edukaciniais žaidimais sociopedagoginėje veikloje, jų svarba ir taikymas, kaip, pvz., ir el. dienynų, galėtų didėti. Pažymėtina, kad el. portfelis yra vienintelis IKT įrankis, kurio aukščiausio įverčių vertinimas išsiskiria svarbumu (24 proc.) ir žymiai didesnis nei prieinamumas (14 proc.) ir taikymas (11 proc.). Susidomėjimas el. portfeliumi rodo tendenciją, kad dalis socialinių pedagogų geba išvelgti ir dar neišbandytų naujų IKT įrankių teigiamą naudą jų veikloje.

Aptariant tyrime analizuojamų IKT įrankių prielaidų nebuvimo įverčių (neprieinama; nebūtina; negebu ir netaikau) pasiskirstymus (1 pav. B dalis; 1 lentelė) galima pabrėžti tokius ypatumus, susijusius su IKT įrankių ir jų prielaidų vertinimu. Nors el. edukacinių žaidimų (39 proc.), interaktyvios lentos (33 proc.), virtualiųjų mokymo(si) aplinkų (32 proc.), anketavimo internete (23 proc.) prieinamumo procentas yra gana aukštas, bet šių IKT įrankių socialiniai pedagogai savo veikloje visiškai netaiko arba palyginti nedaug taiko: el. edukaciniai žaidimai – 41 proc., interaktyvioji lenta – 40 proc., virtualiosios mokymo(si) aplinkos ir anketavimas internete – 19 proc. Dar didesnę nei penktadalį respon-

dentų pasisakymų dėl IKT įrankių neprieinamumo rodiklį turi el. portfelis – 79 proc. (iš dalies prieinama – 7 proc.) ir socialiniai tinklai – 23 proc. (iš dalies prieinama – 18 proc.). Laisviausiai socialiniams pedagogams prieinami IKT įrankiai yra mokyklos interneto svetainė (neprieinama tik 5 proc.) ir el. dienynas (neprieinama – 18 proc.). Analizuojant, kokie IKT įrankiai yra nesvarbūs socialinių pedagogų edukacinei aplinkai praturtinti, mažiausiai būtinais respondentai laiko interaktyviąją lentą – 39 proc. (gana svarbu – 46 proc.), socialinius tinklus – 39 proc. (gana svarbu – 38 proc.), el. portfelį – 38 proc. (gana svarbu – 38 proc.). Elektroninį dienyną tik 2 proc. įvardija kaip visiškai nesvarbų (gana svarbiu laiko penktadalis – 20 proc.), mokyklos interneto svetainę – 7 proc. (gana svarbia – 52 proc.). Didžiausią IKT įrankių, kurie nėra taikomi socialinių pedagogų edukacinėje veikloje, įvertį turi el. portfelis – 56 proc., interaktyvioji lenta – 43 proc., el. edukaciniai žaidimai – 34 proc. Prie mažiausiai negebančių ir netaikančių IKT įrankių socialiniai pedagogai nurodė mokyklos interneto svetainę (7 proc.), el. dienyną (8 proc.), socialinius tinklus (14 proc.). Vertinant įrankius, kuriais socialiniai pedagogai geba pasinaudoti, bet netaiko jų sociopedagoginėje veikloje, galima išskirti socialinius tinklus (50 proc.), anketavimą internete (48 proc.), el. edukacinius žaidimus (45 proc.), interaktyviąją lentą (43 proc.), virtualias mokymo(si) aplinkas (41 proc.).

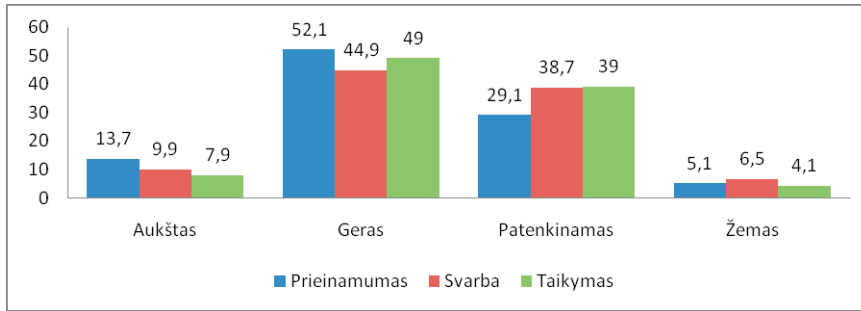
Taigi vertinant IKT įrankių prielaidų santykinius skirtumus, galima teigti, kad socialiniai tinklai kol kas yra laikomi mažiausiai svarbiais (nebūtinais juos laiko – 38 proc., neprieinamais – 23 proc., negeba jais naudotis ir jų netaiko – 14 proc.); mažiausiai prieinami yra el. portfelis (neprieinama – 79 proc., negeba naudotis ir netaiko – 56 proc., laiko nebūtinu – 38 proc.) ir el. edukaciniai žaidimai (neprieinama – 41 proc., negeba jais naudotis ir netaiko – 34 proc., laiko nebūtinu – 23 proc.). Mažiausiai taikomas įrankis socialinio pedagogo veikloje yra virtualiosios mokymo(si) aplinkos (negeba ir netaiko – 27 proc., nebūtinu laiko – 21 proc., neprieinamu – 19 proc.)

Išvestinių prielaidų skalių priežastinė tyrimo rezultatų analizė² parodė, kad tyrimu nustatytas IKT įrankių prieinamumo, svarbos ir taikymo (2 pav.) lygis turi ryšį su socialinių pedagogų galimybėmis, gebėjimais, noru IKT įrankius pritaikyti plačiau edukacinėje erdvėje.

Daugiausia įvairių priežastinių ryšių požymių tyrime pastebėta su išvestinės prieinamumo skalės įverčiais, mažiausias požymių priklausomybių skaičius rastas su taikymo išvestinės skalės įverčiais. Didesnė dalis respondentų patvirtino, kad jų mokykloje naudojamas el. dienynas, jei jų IKT įrankių prielaidų prieinamumo skalės įvertis buvo aukštesnis ($\chi^2 = 47,897$ df = 3, $p < 0,000$). Socialinių pedagogų vertinimas dėl el. portfelio galimo pritaikomumo jų edukacinėje veikloje turi statistiškai reikšmingą priežastinį ryšį su prieinamumo arba svarbos skalės įverčiais: teigiamą el. portfelio panaudojimą informacijai kaupti apie mokinius ir jų veiklą išvelgia didesnis skaičius aukštesnį išvestinės svarbos prielaidos skalės įverčius turinčių socialinių pedagogų ($\chi^2 = 76,3$; df = 6;

² Chi kvadrato (angl. *Chi-Square*) požymių nepriklausomumo kriterijus.

2 pav. IKT įrankių išvestinių skalių prieinamumo, svarbos ir taikymo socialinių pedagogų vertinimas (proc.).

$p < 0,000$). Tuo tarpu aukštesnį prieinamumo skalės įvertį turintys socialiniai pedagogai dažniau mato tyrimo apraše pasiūlytų el. portfelio pritaikomumo galimybių kaupiant savo atliktus darbus ($\chi^2 = 13,896$; $df = 6$; $p = 0,031$), planuojant savo veiklą ($\chi^2 = 17,542$; $df = 6$; $p = 0,007$) bei rengiant ataskaitas ($\chi^2 = 12,844$; $df = 6$; $p = 0,046$). Galima konstatuoti, kad didesnę IKT įrankių prieinamumą turintys socialiniai pedagogai gali būti labiau inovatyvūs pritaikydami naujas technologijas. Taip pat aukštesnį prieinamumo skalės įvertį turintys socialiniai pedagogai savo veikloje turi galimybę naudotis interaktyviaja lenta ($\chi^2 = 18,705$; $df = 6$; $p < 0,000$). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad IKT įrankių prieinamumas turi ryšį ir su pasitenkinimu mokyklos interneto svetaine, didesnė dalis nepatenkintų socialinių pedagogų turi žemesnius IKT įrankių prieinamumo skalės įverčius ($\chi^2 = 7,854$; $df = 3$; $p = 0,049$). Taip pat IKT įrankių aukštesnis prieinamumo lygis turi įtakos socialinių pedagogų IKT įrankiais grindžiamam bendravimui su mokiniais ($\chi^2 = 80,544$; $df = 6$; $p = 0,002$) ir su mokinių tėvais ($\chi^2 = 19,21$; $df = 6$; $p = 0,004$). Dažnesnis bendravimas su mokinių tėvais pasinaudojant IKT taip pat priklauso ir nuo IKT įrankių svarbos prielaidų skalės aukštesnių įverčių ($\chi^2 = 25,07$; $df = 6$; $p < 0,000$). Be to, aukštesni svarbos prielaidų skalės įverčiai lemia ir IKT įrankiais paremtą komunikavimą su vietos bendruomenėje veikiančiomis institucijomis ($\chi^2 = 21,234$; $df = 6$; $p = 0,002$). Kalbant apie socialinių pedagogų žinojimą, ar jų mokykla turi puslapį socialiniame tinkle, didesnė dalis atsakymą žinančių pedagogų turi didesnius IKT įrankių prieinamumo ($\chi^2 = 27,439$; $df = 6$; $p < 0,000$) ir svarbos ($\chi^2 = 17,204$; $df = 6$; $p = 0,009$) įverčius. Tarp socialinių pedagogų, kuriems teko kurti elektroninę anketą internete (41 proc.), ir tarp tų, kuriems neteko (59 proc.), matomi statistiškai reikšmingi skirtumai – socialiniai pedagogai, kuriems dažniau teko kurti apklausos instrumentą internete, turi aukštesnius prielaidų prieinamumo ($\chi^2 = 13,641$; $df = 3$; $p = 0,003$) ir taikymo ($\chi^2 = 13,954$; $df = 3$; $p = 0,003$) skalių įverčius. Įvairesnę IKT įrankių naudojimo patirtį, pavyzdžiui, virtualiosios mokymosi aplinkos sąlygomis mokėsi socialiniai pedagogai dažniau išvelgia IKT įrankių svarbą apskritai (patenka į aukštesnius IKT įrankių svarbos skalės lygius) ($\chi^2 = 26,655$; $df = 6$; $p = 0,000$). El. edukacinius žaidimus yra taikę tie socialiniai pedagogai, kuriems IKT

įrankiai edukacinėje aplinkoje yra svarbesni ir dažniau taikomi, t. y. svarbos ($\chi^2 = 9,339$; $df = 3$; $p = 0,025$) ir taikymo ($\chi^2 = 15,517$; $df = 3$; $p = 0,001$) prielaidų skalių įverčiai yra aukštesni. Saugaus interneto naudojimo žinios taikant informaciją filtruojančias ir blokuojančias programas statistiškai reikšmingą santykį turi su IKT įrankių prieinamumo lygiu ($\chi^2 = 17,633$; $df = 6$; $p = 0,007$), o šių žinių gebėjimas pritaikyti praktikoje su IKT įrankių taikymo lygiu ($\chi^2 = 30,007$; $df = 6$; $p < 0,000$). IKT įrankių taikymas turi priežastinį ryšį su žiniomis apie kompiuterio nustatymus, skirtus vaikams apriboti naudojimąsi kompiuteriu ($\chi^2 = 18,037$; $df = 6$; $p = 0,006$). O gebėjimai pakeisti kompiuterio nustatymus vaikams apribojant naudojimąsi jais priklauso nuo socialinių pedagogų IKT įrankių prieinamumo lygio ($\chi^2 = 13,364$; $df = 6$; $p = 0,038$) ir IKT įrankių taikymo lygio ($\chi^2 = 27,286$; $df = 6$; $p < 0,000$). Socialinių pedagogų išreikšti IKT įrankių svarbos ir taikymo lygiai turi įtakos valstybinių institucijų svetainių apsilankymo dažniui (atitinkamai $\chi^2 = 13,438$; $df = 6$; $p = 0,037$ ir $\chi^2 = 14,703$; $df = 6$; $p = 0,023$). Demografiniai požymiai lemia tik IKT įrankių prieinamumą, atsižvelgiant į vietovę, kurioje yra socialinio pedagogo darbovietė (mokykla), keičiasi ir IKT įrankių prieinamumo skalės įverčių dydžiai – kuo didesnė gyvenvietė tuo didesnis IKT įrankių prieinamumas socialinio pedagogo edukacinėje aplinkoje ($\chi^2 = 13,928$; $df = 6$; $p = 0,03$).

Apibendrinant galima teigti, kad IKT įrankių socialinių pedagogų veikloje tolesnis diegimas labai glaudžiai yra susijęs su bendrų IKT funkcijų plėtra mokykloje ir informacinės visuomenės stiprinimu.

Išvados

Socialinių pedagogų IKT įrankių vertinimai parodė, kad socialiniai pedagogai palankiai vertina naujus IKT įrankius ir jų funkcijas. Galima išskirti el. dieną kaip labiausiai prieinamą, svarbų ir taikomą IKT įrankį socialinių pedagogų edukacinėje aplinkoje, mokyklos interneto svetainę su jos galimybėmis kaip laisvai prieinamą, taikomą, bet mažiau svarbų socialiniams pedagogams. Dar nevienodai vertinami įrankiai pagal prieinamumo, svarbos ir taikymo prielaidas yra el. portfelis, virtualiosios mokymo(si) aplinkos, socialiniai tinklai. Didesnius priežastinius ryšius galima pastebėti tarp tyrime išreikštų įvairių požymių ir išvestinės prieinamumo skalės įverčių. Svarbumo skalės įverčiai pasižymi priežastiniais ryšiais komunikacijos procesuose, o taikymo skalės įverčiams daugiausia sąryšių atrandama su IKT įrankių platesniu ir dažnesniu panaudojimu.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad modernizuojant mokyklą ir aprūpinant šiuolaikinėmis priemonėmis, būtina įvertinti ir socialinių pedagogų veiklos funkcijas, ir galimybes joms pritaikyti bendrus ir specifinius socialinių pedagogų edukacinę aplinką praturtinančius IKT įrankius. Tai sudarytų sąlygas veiksmingiau teikti sociopedagoginę pagalbą mokiniams ir jų tėvams, plačiau taikyti įvairias informacines sistemas mokyklos valdyme. Būtina plėsti ir plačiau naudoti socialinių pedagogų veikloje įvairias informacines sis-

temas (asmenines mokymosi aplinkas, el. portfelius ir pan.), taip pat teikti kompleksinę pagalbą diegiant šiuos įrankius ir parengti naujas kvalifikacijos tobulinimo programas, įtraukiant IKT priemonių naudojimą.

Literatūra

- Aceto, S., Borotis, S., Devine, J. & Fischer, T. (2013). *Mapping and Analysing Prospective Technologies for Learning: Results from a consultation with European stakeholders and roadmaps for policy action*. Institute for Prospective Technological Studies (IPTS). Retrieved from: <<http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC81935.pdf>>.
- Bitinas, B. (2006). *Edukologinis tyrimas: sistema ir procesas*. Vilnius: Kronta.
- Bitinas, B. & Mušinskas, D. (2008). *Edukologinių duomenų statistinės analizės programa 'SKIBIS': mokymo metodinė priemonė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
- Brazdeikis, V. (2009). Informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis papildytų edukacinių aplinkų kaita. *Informacijos mokslai*, t. 50, p. 57–63. Prieiga per internetą: <<http://www.cceol.com/aspx/getdocument.aspx?logid=5&id=c865121d181b42aa8ef5850a347d7497>>.
- Čekanaavičius, V. & Murauskas, G. (2003). *Statistika ir jos taikymai: [vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams]*. Vilnius: TEV.
- Dėl Valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo. (2012). Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/forms/legalAct.html?documentId=TAR.5EE74F9648A5>>.
- Dėl Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos patvirtinimo. LRS nutarimas, XII-745 (2013). Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=463390&p_tr2=2>.
- Leonavičienė, T. (2007). *SPSS programų paketo taikymas statistiniuose tyrimuose: [mokomoji knyga] (2-asis patais. leid.)*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.
- Office 2013, 2010, 2007 mokymai. (2013). In: *Microsoft Corporation*. Retrieved from: <<http://office.microsoft.com/lt-lt/training/>>.
- Opening up Education: Innovative teaching and learning for all through new Technologies and Open Educational Resources*. (2013, September 25). EU, Brussels. Retrieved from: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-859_lt.htm>.
- Survey of Schools: ICT in Education. Country Profile: Lithuania*. (2012, November). Retrieved from: <<https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/Lithuania%20country%20profile.pdf>>.
- Vaitkevičius, R. & Saudargienė, A. (2006). *Statistika su SPSS psichologiniuose tyrimuose: mokomoji knyga*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

Social educators accessibility, significance and usage of educational environment enriched with ICT tools

Loreta Žadeikaitė¹, Rokas Gulbinas²

¹ Department of Social education of the Social Communication Institute of the Lithuanian University of Education Sciences; Head of Lower and Upper Secondary Education Division at the Ministry of Education and Science of Republic of Lithuania; e-mail loreta.zadeikaite@leu.lt

² Social Communication Institute of Lithuanian University of Educational Sciences, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, e-mail rokas.gulbinas@leu.lt

---

Summary

The paper presents results of the research of social educator's use of information and communication technology (ICT) tools. Based on the expert study and social educators survey this article reveals assumptions of accessibility, importance and usage of ICT tools in social educator's educational environment. The questionnaire was prepared according the scientific literature study and qualitative expert research: it was selected eight ICT tools and twenty ICT tools identified features were investigated at the research. The survey sample – 292 social educators working in schools of general education in Lithuania. The social educators evaluated the accessibility, importance and use of ICT tools, how can it be used for social educator's educational work functions. The data analysis of the survey reveals the educational environment enriching the social educators with ICT tools accessibility, importance and usage assumptions. On the basis of the research findings may be helpful to the authorities responsible for social educator educational environment modernization and qualification development.

Keywords: *social educator, information and communication technology (ICT), educational environment.*

Įteikta / Received 2013-11-25
Priimta / Accepted 2014-01-15